

روزنامه همدلی

روزنامه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی صبح ایران

دوشنبه ۱۴ اسفند ۱۴۰۲ _ ۲۳ شعبان ۱۴۴۵ _ ۴ مارس ۲۰۲۴ - شماره ۲۳۷۷ - سال هشتم

۸ صفحه - قیمت ۱۰۰۰۰ تومان - صریب کیفی ۶۱۴ t.me/HamdelliNews newspaper.hamdelli@gmail.com

صاحب امتیاز، مدیر مسئول: ولی‌الله شجاع‌پوریان سردبیر: جلال خوش چهره چاپ: صمیم ۳۳۷۲۵ - ۴۴۵ - ۰۲۱ توریخ: نشر گستر امروز ۰۲۱۶۹۳۳۰۰۰ تهران: خیابان مطهری- نرسیده به تقاطع سهروردی- خیابان سنندج خیابان زاهدان- پلاک ۸- واحد ۲- تلفکس: ۰۲۱۸۸۸۳۹۴۵۱ - ۰۲۱۸۸۸۴۹۴۳

پیر و پیراندا

▲ مرتضی فخری قاضیانی نویسنده

سوتی وزیر!

آخرین پرسش را از وزیر مربوطه چنین پرسید: «در باره دربی، نظر و پیش‌بینی شما چیست؟» و وزیر بسیار هوشمند! مکثی کرد و با لیخند پاسخ داد: «در این باره هنوز تصمیم نگرفته‌ایم!» این مصاحبه، روز پیش از برگزاری دربی با همان «شهرآورد» دو تیم فوتبال پایتخت، یعنی پرسپولیس و استقلال تهران بود و خبرنگار، این پرسش هرچند بی‌ربط را برای ایجاد صمیمیت و فضای شاد و شوخی کری‌خوانی مطرح کرده بود اما پاسخ وزیر نشان داد که ایشان، به اصطلاح «هیچ تو بلاغ نیستند!» از موضوعی به این فراگیری که حتی بچه شیرخواره هم می‌داند که چیست، اطلاعی ندارد و اصلا چیزی به نام «دربی» تا آن زمان به گوشش نخورده بود! کاش جناب وزیر، دست‌کم باب چهارم «در فواید فراموشی» از کتاب گلستان سعدی بزرگوار را خوانده بود و در پاسخ به موضوعی که نمی‌دانست چیست، خاموش می‌ماند و خود را مایه خنده و انگشت‌نمای خاص و عام نمی‌کرد!

طاقچه تاریخ

سالروز درگذشت دکتر مصدق

مرگ در حصر

دکتر محمد مصدق در بهار سال ۱۲۶۱ شمسی در یک خانواده اشرافی و با نفوذ دیوانی در دوره قاجاریه، در محله سنگلج در تهران دنیا آمد. پدرش میرزا هدایت‌الله آشتیانی وزیر دفتر ناصرالدین شاه از خانواده مستوفیان آشتیانی از ایسل بختیاری بود و مادرش شاهزاده نجم السلطنه نوه عباس میرزا ولیعهد قاجار و نایب السلطنه ایران بود. به عبارتی مادرش دختر عموی ناصرالدین شاه، دختر شاهزاده فیروز میرزا نصرت الدوله بود. این ارتباط فامیلی باعث می‌شود تا او در دوران سلطنت مظفردالدین شاه خزانه دار خراسان شود. مصدق در سال ۱۲۸۷ خورشیدی برای ادامه تحصیلات خود به فرانسه رفت و پس از پایان تحصیل در مدرسه علوم سیاسی پاریس به سویس رفت و به دریافت درجه دکتری در رشته حقوق در دانشگاه نوشاتل نائل آمد. موضوع پایان نامه دکترای وی ارث در احکام اسلامی بود. او اولین ایرانی است که در رشته حقوق دارای مدرک دکتر است.

محمد مصدق در ۱۳ مرداد سال ۱۳۳۵ پس از تحمل سه سال زندان به احمدآباد تبعید شد و به مدت ۱۰ سال و هفت ماه در این روستا تحت نظر بود تا درگذشت. دولت هویدا، مصدق را دو هفته زودتر از اتمام زمان محکومیتش به احمدآباد فرستاده بود تا بتواند شرایط تبعید وی را فراهم کند. مصدق در این دوران به بیماری سرطان دهان و فک مبتلا شد و فرزندش تلاش کرد تا بتواند از دولت هویدا مجوز اعزامش به خارج از کشور را بگیرد، اما موفق نشد و تنها توانست مجوز آوردن پزشک از خارج از کشور را دریافت کند که البته با مخالفت مصدق روبه‌رو شد. او در مسورد مخالفتش با این کار گفت که «لعنت بر من و هرکس دیگری که در این روزگار خرج چندین خاوار فقیر ایرانی را صرف آوردن پزشک از خارج کند. من خاک پای این ملت و مقدرات من از مقدرات ایشان جدا نیست. هر کمافی که در داخل کشور برای معالجه وجود داشته باشد برای من کافی است. به‌علاوه آوردن پزشک خارجی توهین به اطبای ایرانی است و من حاضر به این توهین نیستم.» پس از تشخیص بیماری، وی تحت تدابیر شدید امنیتی به تهران فرستاده شد و به دلیل بی‌نتیجه بودن روند درمانی در ۱۴ اسفند ۱۳۴۵ درگذشت. پس از مرگ مصدق به خانواده وی اجازه ندادند تا به وصیت‌نامه‌اش عمل کنند و به همین دلیل نتوانستند وی را در کنار مزار شهدای ۳۰ تیر به خاک بسپارند. خانواده مصدق حتی اجازه انتشار اعلامیه فوت و برگزاری مجلس ختم را پیدا نکردند. وی تبعید در احمدآباد را زندان ثانوی می‌دانست و در قلعه احمدآباد نمی‌توانست با کسی جز فرزندانش دیدار کند و از آنجا بدون مراقب خارج شود. مصدق در نامه‌ای به سلطنت فاطمی، خواهر حسین فاطمی می‌نویسد که «کماکان در این زندان ثانوی به‌سر می‌برم، باکسی حق ملاقات ندارم و از این محوطه قلعه نمی‌توانم پای به خارج بگذارم و بر این طریق می‌گذرانم تا ببینم چه وقت خداوند به این زندگی خاتمه می‌دهد.» در نامه‌هایی که مصدق به دکتر فاطمی نوشته، به‌طور گویا و مفصل، وضعیت خود در احمدآباد را توصیف می‌کند. در کتاب نامه‌های مصدق نوشته محمد ترکمان آمده است که مصدق در ۱۰ تیر ۱۳۴۳ در نامه به پسرش

با همی و از آنجا محمدا

ناگفته‌های شعر (۱۰)

شکل یا فرم در شعر نو

▲ فیض شریفی

▲ منتقد و پژوهشگر ادبیات

نمونه زیبا: «هست شب یک شب دم کرده و خاک/ رنگ رخ باخته است/ باد، نوباره ابر، از بر کوه/ سوی من تاخته است...» ببینید با قافیه و باد و باوه و بر چه می‌کنند! قافیه (باخته و تاخته) تاخت و باخت ساختار است. بیشتر شعرهای نیما به ویژه شعرهایی که پایان عمر سروده، بافت، ساخت و وزن شعر که مجموعا شکل یا فرم را به وجود می‌آورد، در شعر نیما یافت می‌شود. ساخت، مغز، بافت، قلب و وزن، شباه بسیاری به هم دارند. تا یک هسته گرانگهی یا شکل انداموار در شعر ایجاد شود؛ مثلا به سازمان کلامی نیما در شعر اجاق سرد نگاه کنید، هسته گرانگهی شعر مقصود، آرزوهای بر باد رفته است. وزن روایی فاعلاتن، قوافی در پایان بندها (سردی، دردی، زردی) قوافی درونی و میانی (ناهم‌رنگ و سنگت) و دو بند عینی و دو بند ذهنی، مربوط به مشبه و مشبه به، یک فرم تمثیلی یا استعاره گسترده (اجاق سرد) به معنی (آرزوهای بر باد رفته) به وجود آورده است.

چندین شاخصه دیگر اشعار نیما: سمبولیسم نیما نزدیک به عالم واقع است. و آن دقت و وسواس در زبان است و نحوه چینش کلمات. شاعر باید روی مین واژه‌ها قدم بگذارد و در سطر انفجار عاطفی و موسیقایی به وجود آورد. زبان نباید ششل و ول و فرم شعر نباید دستمالی شده باشد. مثل این کار نیما: «به او هزار بارها ز روی پند گفتم اما...»

مشق کلام

پیمان و عصر وستفالی چه بود؟

تسری یافت. جهانی‌شدن این نظم نیز یکی دیگر از ویژگی‌های عصر وستفالی بود که برخلاف گذشته به یک قاره یا منطقه محدود نمی‌شد. از قرن نوزدهم میلادی، نظم جهانی وستفالیایی چنان وسعت یافت که هیچ کشوری نمی‌توانست در خارج از دایرة الزامات آن قرار گیرد و نسبت به اقتصادات این نظم سیاسی بین‌المللی بی‌تفاوت باشد. به همین دلیل مناقشات منطقه‌ای می‌توانست به جنگ‌های جهانی تبدیل شود. جنگ‌های جهانی اول و دوم نمونه بارزی از این وضعیت بود.

در این عصر، رقابت قدرت‌های بزرگ در عرصه جهانی جریان می‌یافت و از آنجا که اقتصاد سرمایه‌داری بر پایه صنعت، پول و بازار، دارای بعد جهانی بود (برخلاف اقتصاد کشاورزی که حالت محلی داشت) و ارتباطات را نیز در خدمت خود داشت، رقابت‌ها و جنگ‌ها هم آمیزه‌ای از سیاست و اقتصاد را در بر داشتند و محدوده آن‌ها تمامی کره زمین بود. امروزه نظام وستفالی رو به افول رفته چراکه حاکمیت ملی و انحصار بازیگری دولت‌ها، که از مهم‌ترین پایه‌های نظم وستفالیایی بودند، از سوی نیروهای فراملی، وابستگی متقابل، جهانی شدن و انواع بازیگران جدید نظیر سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی و مدنی به چالش ایجاد شد که در آن قدرت‌های بزرگ در بالای هرم و قدرت‌های کوچک‌تر، به میزان قدرت خود، در میانه یا پایین هرم قدرت قرار گرفتند.

بر همین اساس، چند کشور اروپایی طی تقریبا دو قرن، از اواسط قرن هفدهم (۱۶۴۸) تا اوایل قرن نوزدهم (۱۸۱۵) به تدریج به کانون قدرت جهان تبدیل شدند. این قدرت‌ها توانستند قدرت‌های غیراروپایی نظیر امپراتوری چین، ایران و عثمانی را به حاشیه رانده یا مقهور خویش سازند. بنابراین نظم وستفالیایی نظمی اروپایی بود که به آرامی به سراسر جهان

منطقه شمال ایران را که قرن‌ها مختلفی بوده در شعرش گنجانده است. که گاهی با سایه روشن‌ها و ابهام بیان کرده و استفاده از تشبیه و استعاره و کم توجهی به آرایه‌های لفظی و استفاده از ارسال ساختار است. توصیف‌های هدفمند و انسانی، بیان موجز و صمیمانه، اسطوره‌سازی در موازات تاریخ، شعر تمثیلی سیاسی مثل مرغ آمین و استعاره‌های فور گراندینگ یافت می‌شود. ساخت، مغز، بافت، قلب و وزن، شباه بسیاری به هم دارند. تا یک هسته گرانگهی یا شکل انداموار در شعر ایجاد شود؛ مثلا به سازمان کلامی نیما در شعر اجاق سرد نگاه کنید، هسته گرانگهی شعر مقصود، آرزوهای بر باد رفته است. وزن روایی فاعلاتن، قوافی در پایان بندها (سردی، دردی، زردی) قوافی درونی و میانی (ناهم‌رنگ و سنگت) و دو بند عینی و دو بند ذهنی، مربوط به مشبه و مشبه به، یک فرم تمثیلی یا استعاره گسترده (اجاق سرد) به معنی (آرزوهای بر باد رفته) به وجود آورده است.

چندین شاخصه دیگر اشعار نیما: سمبولیسم نیما نزدیک به عالم واقع است. و آن دقت و وسواس در زبان است و نحوه چینش کلمات. شاعر باید روی مین واژه‌ها قدم بگذارد و در سطر انفجار عاطفی و موسیقایی به وجود آورد. زبان نباید ششل و ول و فرم شعر نباید دستمالی شده باشد. مثل این کار نیما: «به او هزار بارها ز روی پند گفتم اما...»

مدافع ناسیونالیسم هستند، نشانه تمایل به احیاء مناسبات تضعیف شده عصر وستفالی است. برخی از صاحب‌نظران، تاریخ سیاسی جهان را از سال ۱۶۴۸ که پیمان وستفالی امضا شد، به سه دوره تقسیم کرده‌اند: دورهٔ تکوین دولت‌های ملی و نظم وستفالیایی (از ۱۶۴۸ تا ۱۸۱۵ که کنگرهٔ وین برگزار شد)؛ از کنگرهٔ وین تا جنگ جهانی اول، که نظم وستفالیایی جهانی شد؛ از جنگ جهانی اول تا اواخر قرن بیستم که دوره بحران نظم وستفالیایی و برآمدن «عصر جهانی شدن» است. این نکته هم گفتنی است که «پیمان وستفالی» در واقع شامل دو معاهده «هونستر» و «اوزنابروک» بود که در منطقه وستفالی آلمان به امضا رسید. زمینه‌ساز این معاهدات جنگ‌های سی سالهٔ مذهبی بود و دستاورد آن علاوه بر آزادی مذهبی، که پیشتر نیز به تأیید امپراتور «امپراتوری مقدس رم-ژرمنی» رسیده بود، عبارت بود از تأیید حق شاهزادگان در امضای آزادیانهٔ پیمان‌های صلح یا اعلان جنگ. به این ترتیب، پسته امپراتوری شکاف خورد و چهارصد شاهزاده‌نشین به حاکمیت و استقلال دست یافتند. چنین بود که وستفالی نماد عصر جدید و نقطه آغاز دولت‌های ملی قلمداد شد. در این پیمان همهٔ کشورهای اروپایی به غیر از انگلستان و پادشاهی لهستان.

این پیمان لطمه‌ای اساسی به اقتدار سیاسی کلیسای کاتولیک زد و یکی از مبنای اصلی جدایی دین از سیاست در اروپا بود. پس از امضای این پیمان، کشورهای امضاکنده و واحدهای سیاسی بیرون‌آمده کل دین پیمان، پاپ را در امور سیاسی به دلیل کنار گذاشتن و مذهب به تدریج به امری انتخابی و شخصی بدل شد و اداره عرصهٔ عمومی به سیاست ره‌اشده از دیانت واگذار شد.

زنگار و سنج

آن شرک‌خنده که پرنوش دهانی دارد نه دل من که دل خلق جهانی دارد به تماشای درخت چمنش حاجت نیست هر که در خانه چنو سرو روانی دارد کافران از بت بی‌جان چه تمتع دارند باری آن بت بپرستند که جانی دارد ابرویش خم به کمان ماند و قد راست به تیر کس ندیدم که چنین تیر و کمانی دارد علت آنست که وقتی سخنی می‌گوید ور نه معلوم نبودی که دهانی دارد

مجاز و استعاره

● کلاس چهارم دبستان که بودم معلمون از من خوشش نمومد، نزدیک ۴ ماه‌اجازه نداد سر جام بشینم، گوشه کلاس پیش پنجره می‌ایستادم بزرگ‌ترین حسرت زندگیم اینه که چرا به پدر مارم نگفتم معلم اینکارو با من میکنه. (دون کیشوت)

● شکاف طبقاتی و طبقه‌ی نوکیسه‌ی عجیب تو مرکز خریدها خودشون رو نشون نم‌دن، تو مدرسه‌ها و آموزشگاه‌های خصوصی می‌تونید این غول بی‌شاخ و دم هولناک رو ببینید. برای تشکر و تقدیر از معلم سکه می‌خرند و برای جشن تولد بچه کل یک مدرسه رو دعوت می‌کنند و الخ. (Emily)

● اینترن بیمارستان سنوانج سوختگی بودم به خانم ۷۹ساله رو با ۹۰درصد سوختگی آوردند تقریبا هیچش نمونه‌بودولی میتونست با درصحت کنه پرسیدم‌اخه چرا؟ گفت کمرم درد میکرد گفتم راحت بشو ولی این بدتره نجاتم بده. متأسفانه نجات پیدا نکرد، بگرید برای درمان دردهاتون راه‌های بهتری پیدا کنید.(Faryad)

● شما یادتون میاد که پدر بزرگ مادر بزرگاتون ساعت چند بیدار میشدن و ساعت چند صبحونشون حاضر بود؟ من فقط به مامان‌بزرگم توی ذهنم مونده که پنج بیدار میشد و پنج صبحونش حاضر بود. ۱۲ ناهار میخورد و ۵ و شام و دیگه زندگی تعطیل بوداین روش زندگی داره منسوخ میشه کم‌کم،بیشتر جاهاشده. (Panah)

کاسیم فکاور

چالش‌های بزرگ ناسا

برای آوردن نمونه‌های مریخ به زمین

ناسا برنامه مهمی را برای آوردن نمونه‌های مریخ به زمین دارد، اما یک گزارش جدید حاکی از آن است که چالش‌های بزرگی بر سر راه این برنامه قرار دارد و باید ابتدا به آنها رسیدگی شود.به نظر می‌رسد طرح جورانه ناسا برای آوردن نمونه‌های دست‌نخورده از مریخ به زمین برای تحلیل کردن آنها با چالش‌های بزرگی روبه‌رو است. گزارش برنامه «آوردن نمونه مریخ»(MSR) ناسا که توسط «اداره بازرسی کل»(OIG) اژانس قضایی منتشر شده است نشان می‌دهد که طراحی، هزینه‌ها و زمان‌بندی از جمله مهم‌ترین چالش‌ها در برنامه آوردن نمونه مریخ، آوردن نمونه‌های زمین‌شناسی مریخ به زمین برای مطالعه علمی است.این برنامه شامل فرود آمدن روی مریخ برای برانستن نمونه‌های جمع‌آوری‌شده توسط مریخ‌نورد «استقامت» و قراردادن آن نمونه‌ها در یک مدارگرد است که آنها را به زمین می‌آورد.استقامت که در حال حاضر روی مریخ است،نمونه‌ها را برمی‌دارد و ذخیره می‌کند اما این برنامه هنوز به ساخت یک فرودگر نمونه‌برداری و یک مدارگرد بازگشت به زمین نیاز دارد که مورد دوم توسط «ژانس فضایی اروپا»(ESA) توسعه می‌یابد و تامین مالی می‌شود.براساس گزارش اداره بازرسی کل ناسا،برنامه آوردن نمونه مریخ یکی از پیچیده‌ترین برنامه‌ها،نظر عملیاتی و از جابجایی‌ترین مأموریت‌های علمی رباتیک است که تاکنون توسط ناسا انجام شده.لانداین گزارش به مشکلات طراحی،ساختاری و زمان‌بندی مربوط به سیستم کنترل و بازگشت پرداخته است.مشکلات طراحی نهایتا به اضافه شدن حدود ۲۰۰ میلیون دلار به بودجه موردنیاز و از دست رفتن یک سال زمان برنامه منجر شدند.یکی از موضوعات اصلی نگران‌کننده،برآورد هزینه چرخه عمر برنامه آوردن نمونه مریخ است.این گزارش نشان می‌دهد که با توجه به تعداد و اهمیت شاخص‌های افزایش هزینه تاکنون، شاید ۷.۴میلیارد دلار هزینه تخمین‌ده‌شده کافی نباشد. گزارش اداره بازرسی کل ناسا با استناد به گزارش «هیئت بررسی مستقل»(IRB) در سپتامبر ۲۰۲۳ خاطرنشان کرده اکنون پیچیدگی مأموریت برنامه آوردن نمونه مریخ می‌تواند هزینه‌ها را بین هشت تا ۱۱میلیارد دلار افزایش دهد.قابل ذکر است که برآورد ژوئیه ۲۰۲۰،هزینه‌ها را بین ۲.۵ تا سه میلیارد دلار ذکر کرده بود.این ارقام جدید نشان‌دهنده چالش‌های مالی قابل توجه و عدم قطعیت در هزینه‌های چرخه عمر برنامه هستند.از میان مشکلات پیش‌رو می‌توان به تورم، مشکلات زنجیره تامین و افزایش درخواست‌های مالی برای مولفه‌های ویژه برنامه اشاره کرد.گزارش اداره بازرسی کل بر نیاز به افزایش هماهنگی بین ناسا و آژانس فضایی اروپا تأکید دارد.این گزارش، توصیه‌هایی را برای رسیدگی به چالش‌های مطرح‌شده ارائه می‌دهد که مواردی را از جمله حصول اطمینان از طراحی پایدار سیستم کنترل و بازگشت،گنجاندن پیچیدگی برنامه در برآورد هزینه و زمان‌بندی به جای تمرکز صرف عوامل بیرونی و ارزیابی مجدد راهنامه‌های پیش از تدوین مأموریت شامل می‌شوند.گزارش اداره بازرسی کل در یک توصیه بزرگ‌تر، از ناسا خواسته است تا یک برنامه اصلاحی را ایجاد کند که درس‌های آموخته‌شده و توصیه‌های حاصل از تحلیل مأموریت در سال ۲۰۲۰ را برای بهبود راهنامه‌ی‌ها و شیوه‌های پیش‌فرمول‌سازی مأموریت‌های بزرگ در بر بگیرد.مدیریت ناسا با پاسخ‌های خود به این گزارش،موافقت خود را اعلام کرد با حداقل تا حدودی موافق بود.برنامه آوردن نمونه مریخ اخیرا به دلیل هزینه‌های روبه‌شد خود تحت فشار سیاسی قرار گرفته است که تردیدهایی را برای ادامه برنامه پدید می‌آورد.ناسا در حال حاضر در حال ارزیابی مجدد ساختار کلی برنامه و بودجه آن است.نتایج احتمالاً در اواخر ماه جاری میلادی منتشر خواهند شد.همچنین براساس یک قطعنامه،ناسا مخارج را در بودجه سال ۲۰۲۳ متوقف خواهد کرد تا کنگره آمریکا با هزینه‌های سال مالی جدید موافقت کند.

ماکس اسپرینگ - سوئیس

دریاچه